

Andreja Zelinka

CIJELI ŽIVOT

drama u jednom činu

BALKANSKI KNJIŽEVNI GLASNIK
MMVIII

LICA:

MUŽ, star oko 60 godina

ŽENA, stara približno kao i muž

Mjesto događanja: kuhinja u kući

Vrijeme: sadašnjost

Kuhinja, u njoj kuhinjski stol i dvije stolice, postavljene na suprotnim stranama stola. Pored štednjaka stoji još jedna stolica. U kuhinju vode dvoja vrata, jedna od njih u ostavu. Na jednom od zidova nalazi se prozor sa zagrnutim zavjesama. Na zidu je sat, radi, negdje na kuhinjskom pultu nalazi se telefon i prazan ptičji kavez sa zatvorenim vratašcima. Na stolu stoji vaza s vrtnim cvijećem i grančicama ruzmarina.

U kuhinju ulazi Muž, nenaspavan. Pogleda na sat. Zatim prilazi kavezu i dugo gleda u njega.

MUŽ: Piki!

(Otvori vratašca kaveza i opet dugo gleda. Zatim prilazi kuhinjskim ormarićima, uzima bočicu tableta i jednu proguta. Ulazi Žena, nenaspavana. Želi iz ormarića uzeti svoje tablete, ali nalazi ih Muž i daje joj bočicu u ruke. Žena proguta jednu tabletu. Opazi da su vrata kaveza otvorena i zatvori ih. Pogleda na sat, zatim počne otvarati ormariće, želeći pripremiti doručak. Muž sjedne na stolicu pored štednjaka i neko vrijeme gleda Ženu. Kada se pomakne, skoro padne.)

ŽENA: Pa rekla sam ti da je ta stolica slomljena. *(Muž ustane i sjedne na stolicu za stolom. Žena pokušava samljati kavu u električnom mlinčiću, ali joj ne uspijeva.)* A ni mlin za kavu nisi popravio. *(Iz ormarića uzme stari ručni mlinčić i počne ručno mljeti kavu.)*

MUŽ: Hoćeš da ja sameljem kavu?

ŽENA: Kad ni ne znaš.

MUŽ: Zar misliš da muškarci ne znaju kuhat kavu? *(Žena stavlja džezvu na štednjak.)* Bi l' doručkovali, a? *(Pauza)* Pa naravno, doručkovat ćemo. A zašto ne bismo? Zašto danas ne bismo doručkovali? *(Žena ga ni ne pogleda. Iz kuhinjskog ormarića uzima posuđe za doručak. Muž je promatra.)* Oprao sam zube.... Obrijao se.... I počešljao se.... *(Pauza)* A pidžamu sam stavio u korpu za rublje. Nisam znao šta bih drugo s njom uradio. Jel' tako u redu?

ŽENA: Jesi l' je stavio u onu za obojeno rublje?

(Muž ne odgovara. Pogleda na sat, zatim besciljno gleda po stvarima u kuhinji. Pogled mu se zaustavi na kavezu, ustane i otvori vratašca.)

ŽENA: Zatvori vrata! *(Muž odlazi do kuhinjskih vrata i zatvara ih.)* Ne ta vrata! Od kaveza!

MUŽ: A zašto?

ŽENA: Šta?

MUŽ: Zašto vrata kaveza moraju biti zatvorena?

ŽENA: Zašto, zašto... Zato!

MUŽ: zatvori vrata kaveza Jel tako u redu? *(Žena ne odgovori.)* Mogla bi biti i otvorena.

ŽENA: Vrata kaveza moraju biti zatvorena.

MUŽ: Misliš? *(Žena ne odgovori.)* A zašto?

ŽENA: Šta?

MUŽ: Zašto vrata kaveza moraju biti zatvorena?

ŽENA: Zašto, zašto... Uvijek ta tvoja pitanja! *(Pauza)* Zato da ptica ne može izaći van.

MUŽ: Koja ptica?

ŽENA: Tvoj Piki!

MUŽ: Ali... Pikija... više nema.

ŽENA: Nema ga više, nema ga više... Samo još to slušam. Sasvim je svejedno što tvoje ptice više nema. Vrata kaveza moraju biti uvijek zatvorena.

MUŽ: Ali sad je prazan.

ŽENA: Šta?

MUŽ: Kavez. Sad je... prazan. *(Pauza)* Pikija... više nema.

ŽENA: Kavez je kavez. Prazan ili pun, to je sasvim svejedno. Vrata kaveza moraju biti zatvorena. Inače se to ne bi zvalo kavez.

MUŽ: A kad bi vrata bila otvorena, onda to ne bi bio kavez? *(Žena ne odgovori.)* I šta bi to onda bilo?

ŽENA: Dom! Dom za ptice.

MUŽ: Dom može biti i kad su vrata zatvorena.

ŽENA: *(iz ruku ispusti tanjurić da se razbije)* Jel' vidiš šta si uradio?

MUŽ: A što ne paziš? *(Pauza)* Šteta što se razbio.

ŽENA: *(počne se histerično smijati)* I još pet će ih se razbiti!

(Tišina. Žena na stol stavlja dva tanjura, šećernicu, mlijeko, maslac, teglu marmelade in košaricu s kruhom. Muž sjedne za stol.)

MUŽ: Šteta što danas nema svježih zemički. Mogao sam otići po njih. Sad bih bio u pekari. Rekao bih Dobro jutro. A Margareta, ona što prodaje, rekla bi O, dobro jutro, gospodine. Uvijek me je zvala gospodinom. *(Pauza)* Ona je uvijek znala šta želim. Dvije zemičke i pola štruce bijelog domaćeg. *(Pauza)* Margareta, baš lijepo ime, zar ne? Svi su je zvali Greta, ali ja sam joj uvijek rekao Margareta. *(Pauza)* Činilo mi se da joj se dopadalo kad sam je zvao Margareta. Odmah sam pogodio da bi joj se to moglo svidjeti... Iako je i Greta lijepo ime.... *(Pauza)* Uvijek sam bio dobar u tome da pogodim šta se ljudima sviđa, zar ne? *(Žena ne odgovori)* Zar ne bi bilo lijepo kad bismo i danas imali svježe zemičke? Dvije svježe zemičke i pola štruce bijelog domaćeg. Bijeli domaći dobar je i drugi dan...

(Tišina. Žena natoči kavu u šalice. Počnu jedno drugome dodavati posudice za šećer i mlijeko, sve veo-

ma rutinski. Zatim počnu žličicama miješati kavu, čuje se zveckanje po šalicama. Počnu piti kavu.)

MUŽ: Jel' ova s kofeinom?

ŽENA: Nije.

MUŽ: Kako se zove ono što je u čaju? Nešto slično kofeinu, ali drugačije. (*Žena slegne ramenima.*)
Fein? Nije. Znam da se završava na -in. A možda i ne.

ŽENA: Pa jel' sad piješ čaj?

MUŽ: Ne.

ŽENA: Zašto je to onda uopće važno?

MUŽ: Pa jesam li rekao da je važno? (*Pije kavu*) I ova je dobra. Čovjek skoro ne opaža razliku. A i jeftinija je.

(Istovremeno mažu maslo na kruh. Muž se zagleda u komad namazanog kruha.)

ŽENA: Šta je?

MUŽ: Šta, šta je?

ŽENA: Šta tako buljiš u taj kruh?

MUŽ: Ne sjećam se.

ŽENA: Čega?

MUŽ: Ne sjećam se šta smo jučer jeli. (*Pauza*) Ne sjećam se jučerašnjeg doručka.

ŽENA: A nećeš se ni ovoga. (*Tišina. Odjednom Muž ustaje i odlazi do kuhinjskog ormara*) Kamo ćeš?

MUŽ: Gdje su ti marmelade?

ŽENA: U špajzu. Ondje gdje i spadaju. Treća polica odozgo. Lijevo su kompoti, a desno marmelade.

Oduvijek. (*Muž iz ostave donese teglicu*) Šta ćeš s tim?

MUŽ: Marmelada od šumskih jagoda. Još od lani. Jedina teglica.

ŽENA: Zar ti maline iz mog vrta nisu dovoljno dobre?

MUŽ: Ne mogu jesti one sjemenke! Zaglave mi se u protezu i žuljaju me. (*Žena ga gleda.*) Ova je od šumskih jagoda.

ŽENA: Šumske smo jagode čuvali. Za kasnije.

MUŽ: Kada kasnije? (*Tišina. Muž pokušava otvoriti marmeladu, ali ne uspijeva. Stavlja teglicu na stol.*) Ne da se otvoriti. (*Još jednom odlazi u ostavu i donosi drugu teglicu.*) Ova je od šljiva.

(Pokušava otvoriti drugu teglicu, ali mu ni ovaj put ne polazi za rukom. Stavlja je na stol i na kruh maže malinovu marmeladu. Zagriže namazani kruh.)

MUŽ: Pa ni od malina nije loša. A može se preživjet i bez svježih zemički. (*Zapjeva*) A ti ćeš doma ostati, suhe zemičke ribati...

ŽENA: Izgužvao si stolnjak.

MUŽ: Pa možeš ga i ispeglati.

(Neko vrijeme šute i gledaju pravo preda se, ali jedno mimo drugoga.)

MUŽ: Jesi li ti oprala zube?

ŽENA: Kako možeš nešto takvo pitati?

MUŽ: Mislio sam da ih danas možda nisi.

(Tišina.)

ŽENA: Zube si moramo oprati svako jutro.

MUŽ: I počešljati se također.

ŽENA: Također i počešljati.

MUŽ: I obrijati.

ŽENA: Misliš da je to smiješno?

(Tišina.)

MUŽ: Danas... Maloprije, u kopaonici, dok sam prao zube... Jel' misliš da je sve to zaista bilo potrebno?

ŽENA: Pranje zuba?

MUŽ: Da, i to...

ŽENA: Zube moramo prati. Ujutro i navečer. Dva-put dnevno. To je zdravo.

MUŽ: Da... A šta, kad sve to ne bih uradio?

ŽENA: Oprao zube?

MUŽ: Da, ni to... Samo sam pomislio... A možda bih mogao uraditi i nešto drugo.

ŽENA: A šta? Šta bi drugo mogao raditi?

MUŽ: Ne znam... Još nešto...

(Tišina.)

ŽENA: Zube moramo prati svaki dan.

(Tišina.)

MUŽ: *(pogleda prema kavezu)* Pikija više nema.

ŽENA: Ti si kriv da ga nema. *(Muž ne odgovori)* Ti si ga pustio.

MUŽ: Pa kad nisam znao. *(Pauza)* Da će biti tako...*(Pauza)* Samo je... pao. Nekoliko je puta zamahnuo onim svojim zelenim krilašcima, a onda je samo pao...

ŽENA: Jesam li ti rekla da se to neće dobro završiti. A ti navalio pa navalio. Pikija moram oslobodit, Pikija moram oslobodit... E sad imaš svog oslobođenog Pikija.

MUŽ: Mislio sam da će biti sretan... tako... slobodan. *(Pauza)*

ŽENA: Ma šta ti znaš o slobodi!

MUŽ: Da... *(Pauza)* Ali ipak je umro na slobodi... A možda je bilo i od sreće. Zar nije lijepo čuti: 'umro od sreće'. *(Pauza)* Jednom sam na televiziji gledao kako su ubili nekog novinara. Onako, totalno bez veze... *(Pogleda Ženu)* Šta misliš, jel' važno kako umreš? *(Žena ne odgovori)* Da umiremo kao što smo živjeli? Da je smrt slična životu? *(Pauza)* Da je život... sličan smrti? *(Žena ne odgovori. Tišina. Pogledaju na sat.)* Sam Bog zna kako je biti mrtav.

ŽENA: A kako bih ja to mogla znati?

MUŽ: Da, naravno... Znati. To je ono najgore, zar ne? *(Pauza)* Meni je važno da je umro sretan. *(Pauza)* Piki. *(Pauza)* Sretan i slobodan. *(Pauza)* Kad je već važno kako umreš.

ŽENA: Samo si ga zbunio. Zato je i crko. Neki jednostavno ne mogu podnijeti slobodu.

MUŽ: Da. Valjda nije bio naviknut na nju.

ŽENA: Bolje bi bilo da si ga ostavio u kavezu. Uopće ne bi ni znao da nije slobodan.

MUŽ: Da, možda, zaista... *(Pauza)* Ako nešto ne možeš imati, onda je bolje da ni ne znaš da postoji, jel' tako?

(Tišina)

ŽENA: Meni je drago da ga više nema. Oko njega je bila sama svinjarija. A čistila sam je ionako samo ja.

MUŽ: Piki nije bio takav.

ŽENA: Sve su životinje iste. Prljave. Sama svinjarija oko njih. I smrad. Da nisam čistila za njim crko bi u vlasitoj svinjariji. *(Pauza)* Prljave životinje. Važne su im samo vlastite potrebe. Nепrestano samo žderu, seru i... pare se. *(Pauza)* I... one stvari ... pokazuju kao da uopće ne bi znale da ih imaju.

MUŽ: Piki nije bio takav.

ŽENA: Sve su životinje iste. *(Ustane i uzme svoj tanjur s nepojedenom hranom.)* Ti ćeš još jesti?

MUŽ: Ne mogu više.

ŽENA: *(uzme i njegov tanjur i obadva odnese do kuhinjskog pulta. Sadržaj isprazi u kantu za smeće.)* Sve ode u propast.

MUŽ: *(uzme sa stola šalice za kavu i odnese ih do sudopera, ostatke kave izlije u sudoper.)* Nisam ja kriv.

(Žena ne odgovori. Navuče gumene rukavice in počne prati suđe. Jedna joj šalica ispadne iz ruku i razbije se. Ruke joj se počnu tresti i zaplače, ali se pokušava suzdržavati. Muž joj prilazi i nenaviklo ovija ruku oko njenog pojasa.)

ŽENA: *(nasloni se za trenutak na njega, a zatim njegovu ruku odgurne sa sebe)* Ne dotiči me se! Samo me se ne dotiči!

MUŽ: *(iz sudopera vadi komadiće razbijene šalice i slaže ih na pult)* Oprosti... Zaboravio sam... Noćas nisam mogao spavati. Mislio sam na... druge stvari... *(Pauza)* Ni ti nisi spavala. Vidio sam svjetlo u tvojoj sobi... *(počne sastavljati razbijene komadiće)* Mogla si doći do mene.

ŽENA: To ne bi ništa promijenilo.

MUŽ: *(slaže komadiće šalice)* Možda bi se još dalo zalijepiti.

ŽENA: *(nervozno mu iz ruku uzima razbijene dijelove i baca ih u kantu za smeće.)* Ne da se zalijepit! Zar ne vidiš? Što je razbijeno, nikad se više ne da sastavit! *(Pauza)* O bože, zašto moramo uvijek uništiti najbolje stvari?

MUŽ: Pa sad to i nije više tako važno.

ŽENA: E, pa jest... Još uvijek je važno! Zašto sad ne bi bilo važno, kad je prije cijelo vrijeme bilo?

(Muž sjedne na stolicu, Žena se prihvati pranja posuđa.)

MUŽ: *(neko je vrijeme gleda)* Da. *(Pauza)* To je lijepo. Da opereš suđe.

ŽENA: Pa neću ostaviti nepospremljenu kuću! Kad ne bi bilo mene, ti bi istruo u vlastitoj svinjariji.

(Tišina. Žena do kraja opere suđe i pospremi ga. Sjede za stol.)

MUŽ: *(pogleda na sat)* Još... koja minuta. Šta ćemo do tada raditi?

ŽENA: *(ustane i donese usisivač)* Makni se! Zar ne vidiš da mi smetaš!

MUŽ: A kamo da se maknem? Nemam kud! *(Premjesti se na drugu stolicu. Gleda Ženu, koja i dalje usisava.)* Lijepo. Imat ćemo čisto...*(Žena iz zida izvuče kabel usisivača. Gleda Muža.)* A možda bismo mogli štogod na vrtu uraditi.

ŽENA: Ništa! Nema ništa što nisam uradila. I ništa, što bih još mogla.

(Tišina)

MUŽ: Šteta što nismo koga pozvali.

ŽENA: Kao da bi to šta pomoglo.

MUŽ: Nitko ne bi trebao biti sam.

ŽENA: Svatko mora svoj život sam nositi. *(Pauza)* A ustvari i nisi sam. Ja sam ovdje.

(Tišina)

MUŽ: Ili bismo nas dvoje trebali nekamo otići.

ŽENA: A kamo bismo išli?

MUŽ: Nekuda. *(Pogleda Ženu)* Kome korist od svega ovoga? *(Pauza)* Zar ti nikad nisi željela otići? Ostaviti – sve.

ŽENA: Kako – sve?

MUŽ: Kuću, auto... Sve!

ŽENA: I vrt također?

MUŽ: Da, naravno... Čovjek ne može jednostavno odbaciti sve što je uradio u životu. *(Tišina.)* Gladan sam. *(Žena ga pogleda.)* Ma, ne želim... biti gladan. *(Pauza)* Jednostavno, tako je to, usprkos svemu ljudi još uvijek imamo određene potrebe.

ŽENA: Ne budi prost.

MUŽ: Pa kad sam stvarno gladan.

ŽENA: Upravo smo jeli.

MUŽ: Imali smo samo doručak. *(Žena ne odgovori.)* Htio bih nešto slatko. Ima l' još kolača?

ŽENA: Nema više ničega.

(Muž traži po ladicama i nađe podložak za meko kuhana jaja.)

MUŽ: Da, htio bih jaja. Meko kuhana. S tekućim žumanjkom in tvrdim bjelanjkom. Onako kao što mi ih je kuhala moja mama.

ŽENA: Jaja bi htio?

MUŽ: Da. Jaja.

ŽENA: Sad bi ti htio jesti jaja?

MUŽ: Da. Meko kuhana. Takva... ko od mame.

ŽENA: Neću ti kuhati jaja. *(Pauza)* Predugo bi trajalo.

MUŽ: Svejedno.

ŽENA: Nema tople vode. Bojler nije uključen.

MUŽ: Zar se ne mogu napraviti i sa hladnom vodom? *(Pauza)* Moja bi ih mama znala napraviti i sa hladnom vodom. *(Pauza)* Čudno da ne znaš skuhati meko kuhana jaja kao moja mama. *(Pauza)* Mislim... inače ste veoma slične.

(Tišina)

ŽENA: Mogu ti napraviti omlet.

MUŽ: Ne volim omlet.

ŽENA: Pa rekao si da bi nešto slatko.

MUŽ: Ali ne omlet.

ŽENA: Onako mekan, s pjenom od bjelanjka. Mogao bi ga namazati marmeladom. Marmelada je još dosta. Ili s kompotom. Kompota još ima.

MUŽ: Ma neću. *(Pauza)* Nisam željan omleta.

ŽENA: Naravno da jesi.

MUŽ: Ne, nisam.

ŽENA: E, pa znam da jesi.

MUŽ: Kako ti možeš znati šta ja želim?

ŽENA: Uvijek sam znala šta želiš.

MUŽ: Nemam želje za omletom! Ne želim ništa! Ništa ne želim! *(Pauza)* Želim da ne bih ništa želio! Jer se onda nadaš! A nada je nešto najgore što čovjek može osjetiti! Misliš da će ti se želje ostvariti! Ali se ne ostvare! Nikad!

(Tišina)

ŽENA: Mogu ti ga ispeći na maslu. Maslo još imamo.

(Tišina)

MUŽ: Svejedno bih radije meko kuhana jaja.

ŽENA: Ti nikad nisi ništa htio od mene. *(Tišina)* A ustvari, nema više ni jaja. Samo još stari kruh.

(Tišina)

MUŽ: A možda nije htio slobodu.

ŽENA: Šta?

MUŽ: Piki. Možda i nije htio slobodu. *(Pauza)* Možda mi se samo činilo da ju je htio.

ŽENA: Pa naravno da ti si samo činilo. Ali to nisi mogao znati, zar ne? On ti inako nije mogao reći.

MUŽ: Ali sam ipak mislio da ga razumijem. On je mene razumio. Razumio je sve što sam mu govorio. *(Pauza)* Nakrivio bi onu svoju glavicu i gledao me... tako, kao da bi me razumio. *(Pauza)* A kako uopće znaš kad netko želi slobodu? Mislim, kako uopće znaš da NISI slobodan?

ŽENA: A zašto bi to htio znati?

(Tišina)

MUŽ: *(pogleda na sat)* Još... koja minuta. *(Tišina. Zazvoni telefon. Muž digne slušalicu.)* Halo? Halo? Tko je tamo? Halo? *(Odloži slušalicu. Ženi)* Nitko se ne javlja.

ŽENA: Opet si pritisnuo kakvu pogrešnu tipku.

MUŽ: E ja sigurno ne pritišćem pogrešne tipke! *(Pauza)* Sigurno je bio pogrešan broj.

ŽENA: Stvarno? Zar opet?

MUŽ: Šta? *(Neko se vrijeme gledaju u tišini)* Šta bih sada dao za svježe zemičke! Ili bar kruh. I kruh bi bio dobar. Pola kile bijelog domaćeg. Mirisalo bi po svježe pečenom kruhu, a Margareta bi mi se smješkala i rekla O, dobro jutro gospodine... *(Pauza)* Na-

jviše će mi nedostajati svjež kruh. *(Tišina)* Mogli bismo ga napraviti. Svjež kruh. U onom aparatu što smo ga kupili. Još nijednom ga nismo upotrijebili.

ŽENA: Zbog tebe. A što si išao svako jutro u onu pekaru. Kod one tvoje Grete.

MUŽ: Margarete. *(Pauza)* Ipak je bilo dobro da smo ga imali. Za svaki slučaj. A bilo je i sniženje. Pauza Zašto ne bismo napravili svjež kruh?

ŽENA: Ti i tvoje ideje...

MUŽ: *(ustane i odlazi prema vratima ostave)* Pa ne moraš ti. Mašine ionako nisu za žene. *(Iz ostave donese kutiju i iz nje izvadi u plastičnu foliju zavijen aparat za pečenje kruha. Odmota ga i počne čitati upute za upotrebu:)* Dragi kupac, zahvaljujemo vam se da ste se odlučili za kupovinu našeg proizvoda...

ŽENA: Daj ovamo! Ti ionako ništa ne znaš.

(Prikluči aparat i počne u njega stavljati vodu, brašno, sol i kvasac)

MUŽ: Pa jel' ti znaš kako se to radi?

ŽENA: Bar sam upute pročitala. Misliš da sam čekala kao ti?

(Zatvori poklopac i pritisne dugme. Aparat ne radi.)

MUŽ: A možda si trebala pritisnuti ovo. *(Aparat još uvijek ne radi.)* A ovo? *(Pritisne nekoliko dugmadi, ali aparat i dalje ne radi.)*

ŽENA: Makni se! Ja ću! *(Pritišće dugmad, ali aparat ne radi.)*

MUŽ: Čudno. Morao bi raditi sam od sebe. Tako su mi rekli. Da sve radi sam. 'Vi ne trebate ništa uraditi,' rekoše. Zato sem ga i kupio. I to po sniženju.

ŽENA: Htjeli su samo novac, to ti je. Ljudi samo varaju. A ti im to uvijek dozvoljavaš.

MUŽ: Rekli su da sve radi sam. Da ja neću trebati ništa ... *(Sjednu za stol.)*

A ionako se ne bi stigao ispeći. *(Tišina)* Bi l' ti još jednu kavu? *(Žena ne odgovori)* A čaj?

ŽENA: Ostavi me već jednom na miru.

MUŽ: Ali nešto bismo trebali raditi.

ŽENA: Zašto?

MUŽ: Ne znam...

ŽENA: Sve što smo morali uraditi, uradili smo. Šta bismo još uopće mogli raditi?

MUŽ: Ne znam...

ŽENA: Velikog izbora ionako nemamo.

MUŽ: Da. *(Pauza)* Nikad ni nismo imali velikog izbora. Još i dobro, zar ne? *(Tišina)* Bi l' ti... Mislim... *(Pauza)* Mogli bismo otići gore...

ŽENA: Gore? A šta bismo tamo?

MUŽ: U moju... ili pak u tvoju sobu... ako bi ti tako bilo lakše...

(Tišina)

ŽENA: Znaš, uvijek sam ti bila dobra žena.

MUŽ: Šta?

ŽENA: Ne možeš reći da ti nisam bila dobra žena. Kuhala sem ti, prala, pospremala za tobom. Išla u nabavku. Radila na vrtu. U kući je uvijek bilo sve što ti je trebalo. *(Pauza)* Ti ionako nisi nikad ništa

uradio. Sve sam morala ja. I nikad se nisam bunila. Bila sam ti dobra žena. *(Muž ne odgovori)*
Šta sam sve uradila za tebe!

(Muž ustane i odlazi iz kuhinje. Vratu se kroz nekoliko trenutaka. U rukama drži debeo album poštanskih maraka. Sjedne na stolicu i počne ga listati.)

ŽENA: Opet te tvoje marke.

MUŽ: *(naučeno)* Filatelija oslobađa suvišnu umsku energiju i potpomaže unutrašnji rast čovjeka. *(Polako i s užitkom lista album.)* Sve je ovdje. *(Pauza)* Prva indijska... još iz 1855. godine. Osmerokutna. Doduše, moju je netko obrezao po rubovima, a ne po označenim linijama za rezanje. Zato je manje vrijedna. Ali meni je svejedno. *(Pauza)* Ljudi su tako glupi. Ne prepoznaju vrijednost ni kad je vide.

ŽENA: Mogu ti prepržiti kruh. *(Mož ne odgovori)* I namazati ga maslom. Masla još imamo.

MUŽ: *(lista po albumu)* Ovdje bih stavio 'Black penny' ili 'Twopence blue'. *(nepravilno izgovori!)*. Ali imam engleske kraljice. *(Ženi)* Jel' znaš da je kraljica Elizabeta, engleska kraljica, najviše puta prikazan čovjek na poštanskim markama? A ja ih imam skoro sve. *(lista album)* Onda Hitler... i lokomotive...

ŽENA: Za te tvoje marke uvijek je bilo novca.

MUŽ: Ova je iz Lesota... Prije se zvao Basutoland. Ali to skoro nitko ne zna.

ŽENA: Koga to uopće zanima?

MUŽ: Skoro nitko kod nas nema afričku kolekciju. *(Pauza. Naučeno)* Centralnoafrička federacija bila je

stvorena 1953. godine, od Sjeverne i Južne Rodezije i Njase. Zatim je 1963. godine iz te federacije istupila Sjeverna Rodezija, koja se preimenovala u Zambiju, i Njasa, koja se preimenovala u Malavi. Južna se Rodezija 1965. godine preimenovala u Rodeziju in nakon slobodnih izbora 1980. godine u Zimbabve. *(Pauza)* Sve je tu. Cijeli život.

ŽENA: Koga to briga!

(Tišina. Muž lista po albumu, Žena ga promatra.)

MUŽ: One sam najvrjednije sakrio. Među ostale. Samo ja znam koje su. Nitko drugi. *(Pauza)* Tako mi ih nitko ne može uzeti. *(Lista po albumu)*

ŽENA: *(promatra ga)* Kad god tako gledaš marke, čini mi se da nekuda otputuješ. *(Pauza)* Sam. *(Pauza)* Bez mene. *(Tišina)* Ali se onda opet vratiš. *(Pauza)* A kuda bi drugo?

MUŽ: *(pogleda u nju)* Šta? *(neko se vrijeme gledaju)* Uvijek sam želio putovati. Bilo kuda. Hrvatska, Italija... Rt dobre nade... Timbuktu. Svejedno kuda. Želio sam... vidjeti stvari. Eifelov toranj, Uluru, pun mjesec nad južnoameričkim visoravnima... plivati s delfinima na Karipskim otocima... *(Pauza)* Vidjeti stvari... nešto doživjeti... *(Pauza)* Moja je mama to znala. Da sam želio putovati. Zato me je i upisala u trgovačku školu. 'Bit ćeš bar trgovački putnik', rekla mi je. Šteta što je ono mjesto već bilo zauzeto. *(Pauza)* Pa ipak, ni prodaja cipela nije loš poziv. Ljudima su cipele uvijek bile potrebne. *(Pauza)* Možda bi bilo bolje kad ništa ne bih želio. Na kraju ionako dobiješ samo ono što zaslužuješ. *(Neko se*

vrijeme gledaju u tišini.) Ti možeš biti sretna. Uvijek si znala šta hoćeš. *(Žena ne odgovori.)* Šteta što je fabrika propala. I nije čudo, kad smo dobili novu direktoricu. Gdje to još ima: žena – direktorica fabrike cipela. *(Pauza)* Možda sam onda trebao šta reći. *(Pauza)* Ja sam onda trebao nešto reći – kad je počela padati prodaja. I kakve smo cipele prodavali? Nakon dolaska direktorice. Izgubili smo sve stare stranke! Da nije bilo one direktorice ja bih i sad radio u onom dućanu. *(Pauza)* Volio sam cipele. *(Pogleda Ženu)* Ti ne znaš kako je teško kad je netko zbog tebe nezadovoljan.

ŽENA: A kako ti to znaš?

MUŽ: Šta?

ŽENA: Kako ti znaš da ja to ne znam?

(Tišina)

MUŽ: Odnijet ću album.

(Ustane i s albumom u rukama odlazi prema vratima, zatim se predomisli i stavi ga na kuhinjski pult. Opet sjedne za stol i pogleda na sat.)

MUŽ: Još... par minuta.

(Neko vrijeme sjede u tišini.)

ŽENA: *(pomiluje buket u vazi)* Miriše... Moj ruzmarin...

MUŽ: Po moru...

ŽENA: (*ustane i odlazi kroz vrata. Vрати se s albumom za slike, baci ga stol pred Muža.*) Tu imaš svoje more! (*Muž šutke gleda album.*) Jel' se sjećaš? (*Muž gleda Ženu.*) Šta gledaš mene, gledaj slike! (*Muž gleda slike.*) I? Jel' se sad sjećaš? (*Muž ne odgovori.*) Tu smo na terasi. Hotelskoj terasi. Dolje je bilo more gdje smo se kupali, a uvečer sjedjeli na terasi. Bila je i muzika, pa smo mogli i plesati. (*Muž šutke gleda slike.*) Ovdje s Petrom i Marijom sjedimo za stolom. Konobara smo zamolili da nas slika. Sjećaš se kako si vikao na njega kad je rekao da se moramo više stisnuti jedni uz druge.

MUŽ: Marija je imala crvenu haljinu...

ŽENA: Uvijek je imala lijepe haljine. (*Pauza*) Petar je uvijek dobro zarađivao.

MUŽ: A nas smo dvoje tada već štedjeli. Za kuću.

ŽENA: A tu ti i Marija plešete.

MUŽ: Svi smo plesali. (*Pauza*) Osim tebe. Ti nisi plesala. (*Pogleda Ženu*) Zašto nisi htjela plesati? Prije jesi. Sjećaš se?

ŽENA: Jednostavno, nije mi bilo do toga.

MUŽ: Do ničega ti nije bilo...

ŽENA: Bilo je vruće. I sam znaš kako teško podnosim vrućim. Tada još nije bilo svih ovih klima-uređaja. (*Pauza*) Ni ti nisi mogao spavati. Stalno si izlazio u šetnju. Sjećaš se?

MUŽ: Ne.

(*Tišina*)

ŽENA: A i Tomi je bio bolestan. Povraćao je. Od morske vode. (*Pauza*) Nisi ga trebao bacati u more.

MUŽ: Pa kad nije htio plivat. Tada je njihov Damjan već ronio. A bio je mlađi od Tomija. *(Pauza)* Petar i Marija su znali šta je pravi odgoj. Damjanu nisu trebali ništa ni govoriti. *(Pauza)* Onog smo ljeta bili zadnji put zajedno...

ŽENA: Da, na moru.

MUŽ: Šta?

(Neko se vrijeme gledaju u tišini)

ŽENA: *(gleda svoje ruke)* Kakve su mi ruke. *(Pauza)* Nekad sam imala lijepe ruke.

MUŽ: Pa imaš i sad.

ŽENA: Ne, nemam. Ne takve kao prije. *(Pauza)* Život mi ih uništio. Cigla, malta, boje... A sad zemlja i deterđženti... Trebala sam ih više njegovati.

MUŽ: Ali to smo htjeli.

ŽENA: Šta?

MUŽ: Kuću. I vrt. Oduvijek si ga željela. Sjećaš se kako smo bili sretni? Onda kad smo Petru i Mariji skicirali nacрте za kuću?

ŽENA: Ne sjećam se. Ne sjećam se... sreće.

(Zatvori album. Tišina)

MUŽ: A možda smo trebali češće odlaziti onamo. Na more. Možda bi se onda lakše prisjećali.

ŽENA: Ma sjećam se. Svega. *(Tišina)* Jel' imamo još one nacрте?

MUŽ: Ne znam. Negdje bi još morali biti... *(Pauza)* A šta kad bismo još jednom bili na ljetovanju?

ŽENA: Šta?

MUŽ: Ljetovanje! Možemo se pretvarati da smo na ljetovanju. Da smo sretni. Da je sve drugačije. *(Živne)* Ovdje je terasa i stol s dvije stolice, a ondje dolje more...

ŽENA: Ne budi blesav.

MUŽ: Ili je večer, nas dvoje sjedimo na terasi, svira muzika... Sami smo, nije vruće, Tomi dolazi s plaže sa svojom novom maskom... Sve može biti drugačije.

ŽENA: Ne može biti drugačije!

MUŽ: Zašto ne?

ŽENA: Zar ne razumiješ? Šta god da uradiš, više ne može biti drugačije!

MUŽ: Zašto ne? Zašto nećeš da bi bilo drugačije? *(Tišina)* A da zaplešemo? Bar to možemo. Kao nekad. Prije mora.

(Žena ne odgovori. Muž odlazi do pulta gdje se nalazi radio sa CD playerom i odabere CD. Začuje se glasna muzika grupe The Doors, koju on brzo ugasi.)

MUŽ: Oprosti. To mora biti još od... Tomija. *(Pauza)* A Koliko sam mu puta rekao da se ploče slažu po abecedi. Da ih možeš lakše naći. A on nije i nije htio slušati šta mu govorimo...

ŽENA: Da, ni ostale stvari nikad nije ostavljao gdje im je mjesto... Kakvu je tek sobu imao...

MUŽ: Da, bilo mu je stalo samo do one muzike. I kako glasno ju je slušao. *(Pauza)* Ma nisam imao ništa protiv da ju je slušao. Samo, bila je tako glasna... Ali on me ionako nikad nije razumio.

(Muž pospremi ploču i izabere drugu. Začuje se pjesma 'Tam kjer murke cveto' (narodna pjesma iz Slovenije, prijevod: 'Tamo gdje cvjeta gorsko cvijeće'). Sjedne za stol. Obadvoje nepomično sjede i gledaju u prazno. Zatim glazba iznenada prestane, svjetlo se ugasi i u prostoru postane tamnije. Neko vrijeme obadvoje nastavljaju gledati u prazno.)

MUŽ: Nestalo je struje. *(Još uvijek se ne miču.)* Da upalim svijeću? *(Žena ne odgovori.)* Upalit ću svijeću.

(Ustane i odlazi iz kuhinje. Za to se vrijeme Žena ne miče, i dalje zuri u prazno. Muž donese svijeću, stavi je na stol i upali.)

MUŽ: Vidiš, kako je lijepo. Više smo puta trebali upaliti svijeću. *(Pauza)* Možda smo više puta trebali štogod uraditi da bi nam bilo lijepo.

ŽENA: Stavi je u svijećnjak. Da vosak ne teče po stolnjaku.

(Nijedno od njih se ne miče. Tišina. Zazvoni telefon.)

MUŽ: Telefon još radi. *(Sjedi, ni ne obraćajući pažnju na zvonjenje.)*

ŽENA: Zar se nećeš javit?

MUŽ: Da se javim, a? *(Žena ne odgovori. Muž odlazi do telefona i digne slušalicu)* Halo? Halo? Tko je tamo? *(Odloži slušalicu. Ženi)* Opet se nitko ne javlja.

(Tišina. Žena zatvori oči i počne nečujno micati usnama).

MUŽ: Šta?

(Žena još neko vrijeme miče usnama. Muž je gleda.)

ŽENA: *(otvori oči, ne gleda Muža)* Jučer sam išla u crkvu.

MUŽ: Nisam znao. A kada to?

ŽENA: Onda kad si ti iznio... pticu. *(Pauza)* Bilo je mnogo ljudi. *(Pauza, pogleda Muža)* Trebao si biti sa mnom. Ne bi me smio ostaviti samu. *(Pauza)* Osjećala sam se tako... sama.

MUŽ: Pa i nisam te namjeravao ostaviti samu. *(Pauza)* Samo sam Pikija odnio...

(Tišina)

ŽENA: Jesi l' ti mene kad htio ostavit?

MUŽ: Pa sama si išla tamo.

ŽENA: Ne mislim to. Mislim... maloprije si rekao da bi mogao ostaviti – sve.

MUŽ: Rekao sam kuću. I auto...

(Tišina)

ŽENA: Ja tebe ne bih nikad. Ostavila.

MUŽ: Znam.

(Tišina)

ŽENA: Bilo je tako stvarno..

MUŽ: Pa rekao sam da nisam htio...

ŽENA: U crkvi. *(Pauza)* Mislila sam... Otišla sam, jer sam mislila da će mi biti bolje. Da ću ondje razumjeti... da će mi objasniti i da ću razumjeti... i da će mi onda biti bolje. Uvijek su nam govorili... Ali onda je bilo samo još gore. *(Pauza)* Prije se nikad nisam pitala da li je istina ono što nam govore. Prije to nije bilo važno. Istina. Bilo je potrebno samo vjerovati. *(Pauza)* Tako je lako vjerovati u stvari za koje ne znaš da li su istinite *(Pauza)* Pa čovjek ne ide u crkvu da bi saznao istinu! Ondje bi nam moralo biti lijepo! *(Tišina. Žena pogleda na sat.)* Misliš da je zaboravio na nas dvoje?

MUŽ: Tko?

ŽENA: Bog. *(Muž ne odgovori.)* Meni se uvijek činilo da je... tamo, negdje gore. Da me čeka. *(Pauza)* Kao kakav lijek... ili... ljekovita trava... koja te čeka u kutijici da je uzmeš kad ti ustreba. Smirivala me već i sama pomisao da je ondje. A sad mi se čini da je kutijica cijelo vrijeme bila prazna.

MUŽ: I mene čeka...

ŽENA: Mislim... ipak je sve ovo netko morao stvoriti. S razlogom. A kakav bi inače smisao imalo?

(Tišina. Negdje u pozadini čuje se snažno udaranje u vrata, zatim zvuk razbijenog stakla i glasni povici gomile ljudi.)

ŽENA: Šta je to? Šta hoće od nas? Zar nas ne mogu ostaviti na miru? *(Pogleda Muža)* Zar ne misliš ništa

uraditi? Pa daj, učini već nešto! Pa barem jednom u životu nešto napravi!

MUŽ: *(ustane i nakon kratkog razmišljanja zatvori obadvoja vrata. Graja se još neko vrijeme čuje, a onda polako prestane.)* Vidiš! Koliko sam ti puta rekao da se stvari srede same od sebe. Treba samo sačekati... *(Opet sjedne za stol.)* Još dobro da nema Pikića. Uplašio bi se.

ŽENA: Sad je već ionako truplo. *(Pauza)* Blago njemu. On se već riješio...

MUŽ: Šta? *(Žena ne odgovori)* Šta si rekla?

ŽENA: Šta?

MUŽ: Šta si upravo rekla?

ŽENA: Ništa.

MUŽ: Naravno da jesi.

ŽENA: Ništa nisam rekla.

MUŽ: Naravno da jesi. Rekla si... truplo.

ŽENA: Ništa slično nisam rekla.

MUŽ: Da, jesi.

ŽENA: Ne, nisam.

MUŽ: E pa jesi. Rekla si ...

ŽENA: Rekla sam da je Piki sretan.

MUŽ: Ne, to nisi.

ŽENA: E pa jesam.

MUŽ: Rekla si...

ŽENA: Rekla sam da je Piki mrtav.

MUŽ: Rekla si da je truplo. *(Pauza)* Rekla si... truplo.

ŽENA: Nisam htjela ...

MUŽ: Rekla si... truplo. *(Pauza)* A obećala si!

ŽENA: Nisam htjela!

MUŽ: Obećala si! Obećala si da to nećeš nikad reći.

ŽENA: Nisam htjela. Nisam namjerno.

MUŽ: Piki... Truplo... O, Bože! Trupla... Sama trupla...

ŽENA: Prestani!

MUŽ: I nas ćemo dvoje biti truplo.

ŽENA: Saberi se! Pa kakav si ti muškarac?

MUŽ: Sama trupla... *(Pauza)* Tako kao ono... onda... O, Bože! O, moj Bože!

ŽENA: Ne misli na ono. Prošlo je već toliko godina... Rekao si da si zaboravio. DA ĆEŠ ZABORAVITI.

MUŽ: Ne mogu zaboraviti!

ŽENA: Potrudi se. Moraš se bolje potruditi.

MUŽ: Ma trudio sam se! Ali ne mogu! Nikad nisam mogao zaboraviti! I sad ga vidim... osjećam....

ŽENA: Zaboravi!

MUŽ: Nisam ga smio dirati! To sam pogriješio... da sam ga dotaknuo!

ŽENA: Da, to nisi trebao.

MUŽ: Ti si mi rekla da zaustavim! *(Pauza)* Tvoje proklete sadike!

ŽENA: Moje sadike s tim nemaju ništa.

MUŽ: Zar je trebalo ići tako daleko po njih?

ŽENA: Nisam ja kriva da su ih samo tamo imali.

MUŽ: Trebao sam produžiti dalje.

ŽENA: Pa i jesi poslije.

MUŽ: A šta bih drugo? Više mu ionako nismo mogli pomoći. *(Pauza)* Da je bar bio hladan! Ali bio je još topao! Kao da bi još bio živ! Kad sam ga dotaknuo mislio sam da je još živ! *(Pauza)* A šta ako je zaista još bio živ? Šta ako mi se samo činilo da je mrtav?

ŽENA: Više nije mogao biti živ! *(Pauza)* Udarac je bio prejak....

MUŽ: Jel' da više nije bio živ? Jer da je bio, mogli smo nešto učiniti. A ovako, ništa više nismo mogli. Ništa više nismo mogli uraditi!

ŽENA: Ne, ništa više nismo mogli uraditi.

MUŽ: Jel' da se nije mučio? Nije se mučio, zar ne? Ne bih mogao podnijeti da se mučio.

ŽENA: Naravno da nije. Nije se mučio. Nije se mogao mučiti. Odmah je umro. Ništa više nismo mogli učiniti za njega.

MUŽ: Da, ...ništa nismo mogli učiniti. Jel' tako da nismo? Ništa se nije dalo učiniti.

ŽENA: Da, tako je bilo... Ništa se nije dalo učiniti.

MUŽ: Zato smo... i ostavili... stvari... gdje su i bile. Jer se ništa nije dalo učiniti. *(Pauza)* Ima li još kave?

ŽENA: Nema. Da ti je skuham?

MUŽ: Pa skuhaj. Imamo još vremena.

(Oboje pogledaju na sat. U pozadini se opet čuje vika i lupanje. Muž i Žena ustanu kao da su uhvaćeni na djelu i šutke slušaju buku, koja se kroz neko vrijeme opet stišava.)

MUŽ: Ma otići će. Dosadit će im pa će otići. Moramo samo sačekati...*(Neko vrijeme slušaju. Buka je sve udaljenija.)* Eto, vidiš, šta sam ti rekao...

ŽENA: Trebao si nešto učiniti.

MUŽ: A šta sam mogao učiniti? Pa i sama si rekla da se ništa nije moglo. *(Pauza)* Nisam znao tko je bio. Kako bih ja mogao poznavati svakog umjetnika? Sad ih je već toliko... *(Pauza)* Sigurno bih bolje gledao da sam znao tko je. Nisam ga prepoznao.

Vidio sam ga samo sleđa... O, Bože!... Pa ne bih ga da sam znao tko je. Sigurno ga ne bih. Ali vidio sam samo leđa... A i to slabo. Bio je mrak... Ljudi bi morali paziti šta rade u mraku... I išao je cestom, a ne po bankini, kao što su rekli na televiziji. Jel' tako da je išao cestom? (*Pogleda Ženu, koja ne odgovori.*) A ni pomoći mu se više nije moglo. (*Pauza*) I drugi su mogli nešto uraditi. Pa rekli su da su i drugi automobili ondje prolazili, i nitko ništa nije poduzeo. Nisam samo ja kriv. (*Pauza*) Nisu bili u pravu kad su govorili da bi se dalo nešto učiniti. Da je čovjek kriv i onda kad ništa ne uradi.

(*Tišina*)

ŽENA: Prozore bismo morali zakovat daskama. Tako su rekli. Zbog zaštite.

MUŽ: Šta? Ah, to. (*Pauza*) Ma tko će to provjeravati?

ŽENA: A morali bi. Ako netko nešto kaže, onda bi se morao toga i držat. Ljudi bi se morali držat svojih dužnosti. A ne da uvijek misle samo na sebe.

MUŽ: (*priđe prozoru i malo odgrne zavjese*) Eno ih.

ŽENA: Koga?

MUŽ: (*neko vrijeme ne odgovara, gleda van*) Šta su sve ljudi sposobni!

ŽENA: Odmakni se od prozora. Može ti se šta dogodit?

MUŽ: (*ostaje gdje jest, gleda van*) Kakav lijep dan.

ŽENA: Navuci zavjese. To zaista ne trebamo znati.

MUŽ: Ni oblačka. Mogao bi biti bar oblačić... na nebu (*Pauza*) I tvoj vrt...

ŽENA: Prestani! Prestani!

MUŽ: *(kroz neko vrijeme)* Naših su dvoje susjeda vani. *(Pauza)* Ona je obučena u crno. Kao za sahranu! *(Počne se histerično smijati)* Kao za sahranu!

ŽENA: Prestani!

MUŽ: *(kroz neko vrijeme)* Plače. Ona plače.

ŽENA: *(prilazi brzo prozoru i kroz prorez između zavjesa gleda napolje)* Pa stvarno. *(Pauza)* Tko bi pomislio da su ljudi kao ona sposobni i za nešto takvo. *(Pauza)* Pazi, vidjela nas je. *(Osmjehne se usiljeno, kimajući glavom)* Dobar dan! *(Pauza)* Ma ni primijetila nas nije. Prokleta crnja. *(Opet sjedne za stol.)*

MUŽ: *(i dalje promatra)* I on plače.

ŽENA: Ma znala sam. Znala sam da će me razočarati. Ljudi te na kraju uvijek razočaraju. *(Pauza)* Na njoj se bar vidi da je to što jest. A na njemu čak ni to. Porezni savjetnik. *(Pauza)* Trebao bi izgledati kao porezni savjetnik. Da znaš šta je. Da znaš tko je. *(Pauza)* Ljudi bi morali biti više takvi kakvi jesu. A ne da se samo pretvaraju. *(Pogleda Muža)* Nas se dvoje nikad nismo pretvarali, jel' da? *(Muž ne odgovori)* Čovjek mora misliti na to, šta daje od sebe. Što manje, tako je najbolje. Tako ljudi o tebi ne mogu ništa misliti. *(Pauza)* Kad jednom znaju kakav si, nikad ti to više ne opraštaju. *(Pauza)* Ta njegova... Indijka...

MUŽ: Indonezijka.

ŽENA: Ma svejedno. *(Pauza)* Nikad čula za tu Indoneziju.

MUŽ: Meni je rekla da je iz Holandije.

ŽENA: Kakve Holandije!? Kad bi bila iz Holandije imala bi svijetlu kosu i plave oči. *(Pauza)* Uvijek je

smrdjela po nekom čudnom parfemu. Valjda zato da bi prikrila svoj smrad. *(Pauza)* Čula sam da crnci imaju sasvim drugačiji miris nego mi. Pa i trebaju, zar ne? Mislim... ipak se u nečemu moraju razlikovati od nas. *(Pauza)* Jednom sam je pitala zašto nema vrta. Zar ne voli prirodu. A ona ti meni da uređivanje vrta nema nikakve veze s ljubavlju do prirode. *(Pogleda Muža)* Ali ja sam uvijek voljela prirodu, jel' tako? Zato i imam vrt. *(Pauza)* Ljudi ionako uvijek sve unište.

MUŽ: *(kroz neko vrijeme)* Ulaze u unutra. *(Nastavi još neko vrijeme gledati van)* Tamo su kod smeća dva štakora.

ŽENA: Prljave životinje.

MUŽ: Tuku se za hranu. *(Pauza)* Kao da je to sad važno... Uopće ne znaju... Morali bi biti sretni što ne znaju... *(Pauza)* Kakva rasipnost! Kakva prokleta rasipnost! Biti sretan, i to ne znati! *(Navuče zavjese i sjedne za stol. Pogleda na sat)* Još... koja minuta. *(Tišina)* Šta sve ovi mladi već znaju izračunati! *(Pauza)* Sad su mnogo pametniji, nego što smo mi bili, zar ne? *(Žena ne odgovori)* Neki dan čitam kako su ustanovili da je muški mozak sasvim drugačiji od ženskog. Ili pak ženski od moškog, ne znam... I da sve skupa zavisi samo od hormona. *(Pauza)* Možda je baš zato takva razlika između nas dvoje... između nas. *(Žena ne odgovori)* Da. Sve zavisi samo od hormona. Od... testosterona... i... estragena.

ŽENA: Od... hormona?

MUŽ: Da, tako su rekli.

ŽENA: Samo od toga?

MUŽ: Da. Samo od hormona.

ŽENA: Znači... ništa ne zavisi od nas samih?

MUŽ: Tako je pisalo. Testeron i estragen. I još nešto, što nisam zapamtio. O nekoj djevočici koja se nije rodila normalna. *(Pauza)* Šteta što to nisu prije skapirali, zar ne? Zar nam ne bi bilo svima mnogo lakše. Kad bismo znali da tako malo stvari zavisi od nas samih. *(Žena ne odgovori)* Zar to nije smiješno? Ono što ne želimo znati – znamo, a ono što bismo željeli – ne znamo.

ŽENA: A šta bi ti to htio znati?

MUŽ: Ništa...*(Tišina)* A pisalo je još i to da u mozgu imamo nekakv organ za sreću. Nekakav... sti... simulator, koji nam, kad nam je to potrebno, proizvodi osjećaj sreće. Znači, možemo osjetiti pravu i umjetnu sreću. *(Pauza)* Bogzna koja je prava?

ŽENA: Zar to nije svejedno?

MUŽ: Da. *(Pauza)* Važno je da je čovjek sretan, jel' tako? Nekad smo nas dvoje bili drugačiji. Sjećaš se?

ŽENA: Da.

MUŽ: Eto, vidiš. To je sigurno zbog svih tih hormona.

(Žena ne odgovori. Tišina. Zazvoni telefon. Puštaju ga da zvoni)

ŽENA: Zar se nećeš javit?

MUŽ: A zašto? *(Telefon zvoni)* Hoćeš se ti javit?

ŽENA: A zašto baš ja?

MUŽ: Ne znam... A šta, ako nas netko treba?

ŽENA: Nikad nas nitko nije trebao.

MUŽ: Znači, nećeš se javit? *(Telefon zvoni)* Možda je ipak nešto važno.

ŽENA: *(nevoljko ustane i odlazi do telefona. Digne slušalicu)* Halo? O, Petre, ti si. *(Pauza)* Ništa, čekamo, a šta bi drugo. A vas dvoje? *(Neko vrijeme samo sluša, držeći slušalicu na uhu)* A tako... 'Ajd', Petre, zbogom. *(Odloži slušalicu i pogleda muža)* Petar. *(Skrene pogled u stranu)* Marija je mrtva. *(Pauza)* Kaže da nije izdržala. Da se je prije... Sama... Rekao je da nije potrebno da govori još i s tobom. *(Pauza)* Želio se samo oprostiti...

MUŽ: *(sagne glavu i pokrije lice rukama)* O, Bože! O, Bože! O, moj Bože!

ŽENA: Jednostavno – ubila se. *(Pauza)* To je napravila samo zato da joj nije trebalo umirat. Tipično za nju. Ma znala sam ja. Znala sam da je neodgovorna.

MUŽ: O, Bože!

ŽENA: Ubila se. I ostavila nas, ostale... *(Pauza)* Što me ustvari i ne iznenađuje. Tko je počinio jedan grijeh i druge će... *(Gleda Muža)*

MUŽ: *(pogleda je. Neko se vrijeme gledaju u tišini)* Znala si... Cijelo vrijeme... znala. *(Žena ne odgovara, samo ga gleda)* Oprosti. *(Žena ne odgovori)* Nije dugo trajalo. Samo smo nekoliko puta... Onda, na moru. Pa dobro, još par puta... *(Pauza)* Marija više nije htjela... Onda... ni ja više nisam htio.

ŽENA: Životinje. Prljave životinje.

MUŽ: Ne, ne, nije bilo tako. *(Pauza)* Nije bio u pitanju samo seks. Nismo se viđali samo zbog... toga.

ŽENA: Znam zašto ste se viđali.

MUŽ: Oprosti. *(Žena ne odgovori)* Oprosti. *(Neko se vrijeme gledaju)*

ŽENA: Sad je ionako prekasno za sve.

(Tišina. Pogledaju na sat)

MUŽ: *(pogleda Ženu)* Šta misliš, kako će biti... tamo?

ŽENA: Ne znam. Ne mogu zamisliti da bi igdje bilo drugačije nego ovdje.

MUŽ: Da, to bi bilo dobro, zar ne? Dobro je kad ne znaš da negdje može biti drugačije nego tu.

(Tišina. Opet zvoni telefon. Nitko ne diže slušalicu)

MUŽ: Zar se nećeš javiti? *(Žena ne odgovori)* Možda je opet Petar?

ŽENA: On je rekao sve šta je htio.

MUŽ: A šta ako je netko drugi? *(Pauza)* Misliš da bi mogao biti... Tomi?

(Telefon prestane zvoniti. Tišina)

ŽENA: Sigurno ne može biti on.

MUŽ: Danas bi mogao biti.

ŽENA: Nikad nas nije zvao. *(Pauza)* Isprva... kad je otišao... očekivala sam... Čak sam i njegovu sobu pospremila. *(Pauza)* Posteljina je još uvijek bila na podu. Još od onog dana kad sam ih našla...

MUŽ: Sigurno je sad... sa svojim...

ŽENA: Partnerom...

MUŽ: Da. *(Telefon opet počne zvoniti)* Zar se stvarno nećeš javiti?

ŽENA: A što se ti ne javiš?

MUŽ: Ne znam šta bih rekao. *(Pauza)* Bolje bi bilo kad bi se ti.

ŽENA: A šta bih ja rekla?

(Muž ne odgovori, gleda Ženu. Telefon zvoni. Žena iznenada ustane i jurne prema telefonu. Upravo kad dohvati slušalicu telefon prestane zvoniti. Sjedne opet za stol.)

ŽENA: A možda nije bio Tomi. *(Neko se vrijeme gledaju)*

MUŽ: *(pogleda na sat)* Sad će stvarno uskoro... *(Pauza)* Misliš da bismo morali još šta reći? *(Pauza)* O smislu života?

ŽENA: Nema smisla.

MUŽ: *(ustane, odlazi iz kuhinje i kroz neko vrijeme donese kutiju. Iz nje izvadi veoma skupe cipele)* Bi l' htjela... Mislim...*(Žena gleda cipele)* Za tebe sam ih kupio. *(Pauza)* Davno. Nisu iz naše prodavaonice. Takve nismo nikad prodavali. Nasmije se. Ne znam šta mi je bilo...

(Muž pruža ženi cipele i ona ih obuje. Začuje se pjesma 'Tam, kjer murke cveto' (naradno pjesma iz Slovenije, prevod: 'Tamo gdje cvjeta gorsko cvijeće') i njih dvoje počnu polako plesati.

Zatim se začuje čudan nadolazeći zvuk, kao da bi se nešto ogromno približevalo velikom brzinom. Zvuk postane tako glasan da se ništa drugo više ne može čuti. Odjednom scenu oblije zasljepljujuća svjetlost i

začuje se zaglušujući tresak. U sljedećem se trenutku ugasi svjetlost i nastupi potpuna tišina.)

KRAJ

Sa slovenskog preveo Željko Perović

Beleška o piscu

Andreja Zelinka, rođena 1961. godine u Celju, školovala se i mladost preživjela u Celju, trenutno živi u Ljubljani. 2002. godine objavila prvenac, roman *Žaba u loncu* (izdavač Mladinska knjiga), 2003. i 2004. objavljuje kratke priče u revijama *Dialogi* i *Naša žena*, 2006. završava svoj drugi roman (koji trenutno čeka štampanje) i dramu *Vse življenje / Cijeli život*, koja je nastala kao kratka drama u jednom činu, u okviru dramskih radionica u Kranju 2005. godine, a iste je godine u Gledališću Glej bilo uprizoreno i njeno čitanje. Drama je svoj konačan oblik dobila 2007. godine i bila izvođena u koprodukciji KUD Intergali, Gledališča Glej i Mestnoga gledališča Ljubljana.

Balkansko književno društvo – Balkanski književni glasnik
www.glasnik.net

Edicija *Drama*
Andreja Zelinka, Cijeli život

Glavni i odgovorni urednik Dušan Gojkov
Tehnički urednik Vesna Denčić

Copyright © by Andreja Zelinka & Balkanski književni glasnik – BKG, 2008.

CIP – Katalogizacija u publikaciji, Narodna biblioteka Srbije, Beograd 82

BALKANSKI KNJIŽEVNI GLASNIK, [Elektronski izvor] /
Elektronski časopis. Način dostupa (URL) www.glasnik.net
Glavni i odgovorni urednik Dušan Gojkov.
Urednica PDF izdanja Vesna Denčić.
PDF dodatak časopisu.

ISSN 1452-9254 = Balkanski književni
COBISS.SR-ID 141175564

**BKG 4 / 2008. Sveska 17. PDF SEPARAT
EDICIJA „ČITAJ I DAJ DALJE“**